Башҡортостан Республикаһы Ейәнсура районы муниципаль районы

Байыш ауылы Ғайса Аҡманов исемендәге урта дөйөм белем биреү мәктәбе муниципаль дөйөм

белем биреү бюджет учреждениеһы

Тикшерҙе. Раҫлайым.

Социаль-гуманитар фәндәр уҡытыусыларының мәктәп методик берекмәһендә ҡаралды.

Протокол №__ «___» _________ 2019 й.

ММБ етәксеһе:_________ /Йомалина Г.Р/

Директор урынбаҫары:

___________/Ҡолмөхәмәтова Г.З./

« __ »_____________ 2019 йыл.

Мәктәп директоры: __________ /Ғүмәров Ә.Ғ./

Приказ №___ « __ »_____________ 2019 й.

02-12

Башҡорт теле һәм әҙәбиәте уҡытыусыһы

Ҡолмөхәмәтова Гөлнара Зиннур ҡыҙының 5-9 кластар өсөн

2019-2024 йылдарға туған әҙәбиәттән эш программаһы

“Туған (башкорт) әҙәбиәте” предметын өйрәнеү һөҙөмтәләре

Шәхси һөҙөмтәләр:

- Үҙ милләтен, Ватанын, тыуған яғын яратыу.
- Этник һәм милли сағылышын таныу:
- үҙалыллыкҡа, белем алыуға етди һәм яуаплы ҡарау;
- мәктәп һәм кабинет йыһаздарына, уҡыу әсбаптарына һаҡсыл ҡарау;
- һаулыкты нығытырға һәм һаҡларға;
- атай- әсәйгә, тиҫтерҙәренә иғтибарлы һәм ихтирамлы булырға.
- Ғаилә һәм йәмғиәт ҡиммәттәрен ихтирам итеү, үҙ аллы эшләү һәм үҙ эштәренә яуап бирергә әҙер булыу.
- Ҡыҙыҡһыныусан, әүҙем булыу һәм донъяны танып белергә ынтылыу.
- Динамик үҙгәреүсән һәм үҫтерешле донъяла үҙенең социаль ролен аңлау.
- Әхлаҡ, социаль ғәҙеллек һәм ирек хаҡындағы ҡараштар нигеҙендә үҙ аллы үҫешкә һәләтле булыу.
- Һәр саҡ этик тойғолар, ихтирамлылыҡ һәм эмоциональ – әхлаҡ һәм икенсе кешеләрҙең тойғоларын уртаҡлаша алыу.
- Сәләмәт булыу һәм төрлө шарттарҙан хәүефһеҙ сығыу ҡағиҙәләрен үтәү.

Метапредмет һөҙөмтәләр:

- Уҡыу күнекмәләре нигеҙҙәрен белеү, үҙенең эшмәкәрлеген ойошторорға һәләтле булыу.
- Уҡыу процессына яуаплы ҡарашлы булыу, маҡсат ҡуя,эште планлаштыра, уҡыу мәсьәләләрен сисә белеү.
- Аңлы уҡыу күнекмәләрен үҙләштереү, төрлө стиль һәм жанрҙағы текстарҙы үҙ аллы уҡый белеү, текстың төп фекерен билдәләү, йөкмәткеһен еткерә алыу.
- Әңгәмәсенең фекерен тыңларға һәләтле булыу, тикшерелгән предметка ҡарата үҙенең нигеҙле ҡарашын әйтә белеү.

Предмет һөҙөмтәләр:

- Телде милли үҙаң нигеҙе булараҡ аңлау.
- Телмәр этикетына, аралашыуҙа төрлө тасуири тел сараларына эйә булыу.
- Әҙәбиәтте милләт һәм халыҡ- ара мәҙәниәттең күрһәткесе булараҡ аңлау.

- Уҡыуҙың төрлө төрҙәрен файҙаланыу: танышыу, өйрәнеү, һайлап, эҙләп, аңлы рәүештә ҡабул итеү һәм текстарҙың йөкмәткеһен аңлап, геройҙарҙың эшенә, ҡылығына әхлаҡи баһа биреү.
- Танып белеү, ғәмәли, коммуникатив мәсьәләләрҙе хәл итеү өсөн телмәр берәмектәре менән файҙалана белеү.

5-9-сы кластарҙа башҡорт әҙәбиәтен өйрәнеүҙең шәхсән һөҙөмтәләренә түбәндәгеләр инә:

- шәхестең рухи-әхлаҡ сифаттарын камиллаштырыу, күп милләтле Ватанға һөйөү тойғолары, башҡорт һәм башҡа халыҡтарҙың әҙәбиәтенә ихтирам тәрбиәләү;
- танып белеү һәм коммуникатив мәсьәләләрҙе хәл итеү өсөн төрлө мәғлүмәт сығанаҡтарын файҙаланыу.

5-9-сы кластарҙа башҡорт әҙәбиәтен өйрәнеүҙең предмет-ара һөҙөмтәләре түбәндәгеләрҙән тора:

- проблемаларҙы аңлай белеү, гипотеза ҡуйыу, материалдарҙы структураға һалыу, үҙ позицияһын иҫбатлау өсөн аргументтар һайлау, телдән йәки яҙма текстарҙа сәбәп эҙемтә бәйләнешен билдәләү, һығымталарҙы формалаштырыу;
- эшмәкәрлекте үҙ аллы ойоштороу оҫталығы, уны баһалау, ҡыҙыҡһыныу сфераһын билдәләү;
- төрлө мәғлүмәт сығанаҡтары менән эшләү күнекмәһенә эйә булыу, уны табыу, анализлау, үҙ эшмәкәрлегендә файҙаланыу.

5-9-сы кластарҙа башҡорт әҙәбиәтен өйрәнеүҙең предмет һөҙөмтәләренә түбәндәгеләр инә:

1. *танып белеү сфераһында:*

- башҡорт халыҡ ижадында һәм башҡа халыҡтарҙың фольклорында, боронғо әҙәбиәт вәкилдәренең, башҡорт яҙыусыларының әҫәрҙәрендә күтәрелгән төп проблеманы аңлау;
- художестволы әҫәрҙең яҙылыу дәүере менән бәйләнешен аңлау, унда сағылған ваҡыт, әхлаҡ сифаттары һәм уларҙың бөгөнгө көн яңырыуын асыҡлау;

- әҙәби әҫәрҙе анализлай белеү, теге йәки был әҫәрҙең ниндәй жанр төрөнә ҡарауын билдәләү, темаһын, идеяһын, әхлаҡ пафосын аңлау, уның геройҙарына характеристика биреү, бер йәки бер нисә әҫәрҙең геройҙарын сағыштырып ҡарау;
- әҫәрҙең сюжетын, композицияһын, тасуири һүрәтләү сараларын билдәләү, әҫәрҙең идея-йөкмәткеһен асыуҙа уларҙың ролен аңлау;
- әҙәби әҫәрҙе анализлағанда элементар әҙәби терминдар менән эш итә белеү;

2. *ҡиммәт-ориентация сфераһында:*

- башҡортәҙәбиәте һәм мәҙәниәтенең рухи-әхлаҡи ҡиммәтәре менән таныштырыу, уларҙы башҡа халыҡтарҙың рухи-әхлаҡи ҡиммәтәре менән сағыштырыу;
- башҡорт әҙәбиәте әҫәрҙәренә ҡарата уҡыусыларҙың үҙ ҡараштарын булдырыу һәм уларҙы баһалау;
- өйрәнелгән әҙәби әҫәрҙәргә үҙ интерпретацияһын булдырыу;
- автор позицияһын аңлау, уға ҡарата үҙ ҡарашын булдырыу;

3. *коммуникатив сферала:*

- төрлө жанрҙа яҙылған әҙәби әҫәрҙе аңлы итеп уҡыу һәм уларҙың йөкмәткеһен адекват ҡабул итеү;
- проза әҫәрҙәрен һәм уларҙың өлөштәрен текста ҡулланылған башҡорт теленең тасуири һүрәтләү сараларын һәм цитаиалар ҡулланып һөйләй белеү;
- тыңланған йәки уҡылған текст буйынса һорауҙарға яуап бирә белеү, телдән төрлө текстағы монолог телмәр төҙөү, диалог алып барыу оҫталығына эйә булыу;
- өйрәнелгән әҫәрҙең тематикаһы, проблематикаһы менән бәйле изложение, инша яҙыу, класта һәм өйҙә ижади эштәр, әҙәби һәм дөйөм мәҙәниәт темаларына рефераттар яҙыу;

3. *эстетик сферала:*

- һүҙ сәнғәте булараҡ әҙәбиәттең образлылыҡ тәбиғәтен аңлау;
- әҙәби әҫәрҙе эстетик ҡабул итеү, эстетик зауыҡ формалаштырыу;
- башҡорт һүҙҙәренең эстетик функцияһын, әҙәби әҫәрҙәрҙә художестволы образдар тыуҙырыуҙа тасуири һүрәтләү сараларының ролен аңлау.

Уҡыу курсының төп йөкмәткеһе.

5 класс

№	Тема буйынса төп йөкмәтке	Уҡыу эшмәкәрлегенең эш төрҙәре	Уҡыусылар эшмәкәрлегенең төп төрҙәренә характеристика
1	**Башҡорт халыҡ ижады – 9 сәғәт.** *Әкиәттәр.* Алпамыша батыр. Әминбәк. Ҡәмән менән Сәмән, картуф сәскән Сәлмән. Айыу менән бал ҡорттары. *Йомаҡтар.* *Мәҡәлдәр.* *Башҡорт халыҡ йырҙары*.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Тикшеренеү эше.	Батырҙар тураһында, тылсымлы, тормош-көнкүреш, хайуандар тураһындағы әкиәттәрҙе танып белергә, халыҡ әкиәттәрендә характерлы художество алымдарын асыҡларға. Үҙ аллы уҡыған әкиәтте тасуири һәм халыҡсан итеп һөйләй белергә. Мәҡәлдәрҙе һәм әйтемдәрҙе айыра белергә. Һөйләшеүҙә һәм яҙма текстарҙа йомаҡтарҙы, мәҡәлдәрҙе, әйтемдәрҙе киң файҙаланырға. Башҡорт халыҡ йырҙарының үҙенсәлеген, уларҙың төрҙәрен, тематикаһын белергә. Башҡорт халыҡ йырҙары тураһында рус ғалимдарының фекерҙәрен һәм халыҡ йырҙарын башҡарыусыларҙы белергә.
2	**Боронғонан алып 18 быуат аҙағына тиклемге башҡорт әҙәбиәте – 2 сәғәт.** *Салауат Юлаев ижады.* Ҡайтып киләм. Яуҙа яраланғас. Йырҙарҙан. *Ғәбдерәхим Усман*. Егет булһаң...	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Салауат Юлаевтың шиғырҙарының йөкмәткеһен аңларға һәм ҡабул итергә. Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға.Салауат Юлаевтың биографияһы һәм ижады тураһында материалдар тупларға, уның шиғырҙарының заманы өсөн ниндәй кимәлдә актуаль булыуын билдәләргә.
3	**19 быуат әҙәбиәте – 1 сәғәт.** *Ризаитдин Фәхретдин ижады.* Белем (“Нәсихәттәр” китабынан)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Әҫәрҙе тасуири итеп уҡырға, унда күтәрелгән проблемаларҙы аңлата белергә, аңлашылмаған һүҙҙәрҙе билдәләп, уларҙың мәғәнәһен аңлатырға.
4	**20 быуат башында башҡорт әҙәбиәте – 2 сәғәт.** *Сафуан Яҡшығолов ижады.*	Әңгәмә.	Шиғыры матур итеп тасуири уҡырға өйрәнергә,

	Дим буйында яҙғы таң. *Мәжит Ғафури ижады.* Нурлы мәктәп.	Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	йөкмәткеһен үҙләштерергә. Шиғыр буйынса һорауҙар төҙөргә һәм ул һорауҙарға яап бирергә. Яҙыусының тормошо, белемгә ынтылышы, Троицк, Ҡазан, Өфө мәҙрәсәләрендә белем алыуы. Башҡортостандың халыҡ шағиры исеме бирелеүе. М.Ғафуриҙың шиғырын тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә, тематикаһын асыҡларға, идея йөкмәткеһен билдәләргә.
5	**Башҡорт совет әҙәбиәтенең формалашыуы – 1 сәғәт.** *Дауыт Юлтый ижады.* Күҙ.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	“Күҙ” шиғырын тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә, тематикаһын асыҡларға.Шиғырҙа һүрәтләү сараларын табырға һәм уларҙың ролен билдәләргә.
6	**Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында башҡорт әҙәбиәте -5 сәғәт.** *Рәшит Нигмәти.* Хәйерле юл, һеҙгә! Ҡыҙымдың һорауҙарына яуаптар. Еңеүселәргә дан!(йыр) *Баязит Бикбай ижады.* Туған тел. Рус теле.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Яҙыусының биографияһы. Шиғырҙарҙы тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә, Шиғырҙар буйынса һорауҙар төҙөргә һәм ул һорауҙарға яуап бирергә. Һүрәтләү сараларын табырға һәм уларҙың ролен билдәләргә. “Хәйерле юл һеҙгә!” шиғырынан “Мәктәпкә” бүлеген ятларға. “Беҙҙең мәктәп” темаһына инша яҙырға. Шиғырҙарҙы тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә, Шиғырҙар буйынса һорауҙар төҙөргә һәм ул һорауҙарға яуап бирергә. Шиғырҙарҙы ятларға.
7	**Һуғыштан һуңғы осор әҙәбиәте – 7сәғәт.** *Назар Нәжми.* Беренсе дәрес (1с). *Али Карнай.* Урманда (2с).	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдәрҙә эштәр. Парҙарҙа эш.	Шиғырҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Шиғырҙар буйынса һорауҙар төҙөргә һәм ул һорауҙарға яуап бирергә. Хикәйәне тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргө һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Хикәйәнең йөкмәткеһе буйынса киңәйтелгән план

	Фәрит Иҫәнғолов. Хәмит күпере (2с). *Сәғит Агиш*. Турыҡай (2с).	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	төҙөргә, хикәйәне шартлы рәүештә өлөштәргә бүлергә, һәр өлөшкә исем бирергә. Хикәйәләге образдарға характеристика бирергә.Хикәйәлә һүрәтләү оҫталығына иғтибар итергә. Хикәйәне тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргө һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә.Хикәйәләге образдарға характеристика бирергә. Хикәйәнең планын төҙөргә, уның эсендә цитаталарҙы файҙаланырға. Хикәйәнең сюжеты, композиция ҡоролошон анализларға.Текст буйынса цитаталы план төҙөргә. Әҫәргә иллюстрация яһарға. Яҙыусының теле һәм стиленә иғтибар итергә.
8	**Хәҙерге әҙәбиәт – 45 сәғәт.** *Башҡортостан Республикаһының дәүләт гимны. (*1с*)* *Раил Байбулатов* “Ағас һәйкәл” (2с) *Мостай Кәрим ижады.* “Уҡытыусыма”, “Өс таған”,“Билдәһеҙ һалдат” (5с).	Әңгәмә. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	Әҫәрҙе тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргө һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Әҫәрҙең тема һәм идеяһын асыҡларға. Хикәйәләге образдарға характеристика бирергә. Әҫәрҙең йөкмәткеһен ҡыҫҡаса һөйләргә. Шиғырҙарҙы тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Яҙыусының тормош юлы һәм ижадының фәһемле булыуын күрһәтергә. “Өс таған” әҫәрен тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеһен үҙләштерергә. Әҫәрҙең темаһын, идеяһын асыҡларға. Текст буйынса һорауҙар

			төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә.
	Лира Якшыбаева “Бәхетең үҙең менән”(1с).	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	Өҙөктө тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Әҫәрҙең темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға, , текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Образдарға характеристика бирергә. Текст буйынса ҡыҫҡаса план төҙөргә, план нигеҙендә йөкмәткеһен һөйләргә.
	Ғилемдар Рамазанов “Ураҡ өҫтө” (1с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	Шиғырҙы тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә, тематикаһын асыҡларға.Шиғырҙа һүрәтләү сараларын табырға һәм уларҙың ролен билдәләргә.
	Фәрзәнә Аҡбулатова “Атай икмәге” (2с).	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Ижади проект.	Әҫәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, әҫәрҙә сағылдырылған осор тураһында әңгәмә ҡорорға, темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Образдарға характеристика бирергә.
	Ҡәҙим Аралбай “Башҡорт теле” (1с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	Шиғырҙы тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә, тематикаһын асыҡларға. Шиғырҙа тасуири сараларын табырға һәм уларҙың ролен билдәләргә. Шиғырҙы тасуири ятларға.
	Рәми Ғарипов “Туған тел”. “Һабантурғай”. “Башҡортостан”(3с)	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Шиғырҙарҙы тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Яҙыусының биографияһы һәм ижады, был шиғырҙарҙың яҙылыу тарихы, Рәми Ғариповтың көндәлектәре менән танышырға. Шиғырҙарҙың тексы буйынса һорауҙар төҙөргә һәм ул һорауҙарға яуап бирергә. “Туған тел” шиғырын тасуири ятларға.
	Хәйҙәр Тапаков “Бибинур улуәсәй” (2с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр	Әҫәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға, , текст буйынса

			һораузар төҙөргә һәм шул һораузарға яуап бирергә. Образдарға характеристика бирергә.
	Динис Бүләков “Яралы китап” (2с), “Яҙғы ташҡын менән килгән бәхет”(1с).	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Әҫәрҙәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға, , текст буйынса һораузар төҙөргә һәм шул һораузарға яуап бирергә. Образдарға характеристика бирергә.
	Яҡуп Ҡолмой “Ҡыҙыҡлы китап”(1с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	Шиғырҙы тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Шиғырҙың тексы буйынса һораузар төҙөргә һәм ул һораузарға яуап бирергә.
	Гөлфиә Юнысова “Котло булһын Яңы йыл!”(1с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	Шиғырҙы тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Шиғырҙың тексы буйынса һораузар төҙөргә һәм ул һораузарға яуап бирергә.
	Сәрүәр Сурина “Ҡышты ҡаршылағанда”(2с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Әҫәрҙе тасуири итеп уҡырға өйрәнергә, роллəп уҡый белергә.
	Хәсән Назар “Яуа ҡарҙар”, “Таҡта сәй” (2с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	Шиғырҙарҙы тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Шиғырҙарҙың тексы буйынса һораузар төҙөргә һәм ул һораузарға яуап бирергә.
	Ирек Кинйәбулатов “Дуҫлыҡ төйәге” (1с) *Рәшит Шәкүр* “Урал батыр иле – сал Урал” (1с) *Айһылыу Йәғәфәрова* “Урал иле” (1с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Шиғырҙарҙы тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Шиғырҙарҙың тексы буйынса һораузар төҙөргә һәм ул һораузарға яуап бирергә.
	Ғәйфулла Вәлиев “Әсәйем фатихаһы” (2с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	Әҫәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, әҫәрҙә сағылдырылған осор тураһында әңгәмә ҡорорға,

		Индивидуаль эштәр.	темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Образдарға характеристика бирергә.
	Рәшит Назаров “Яҙ башы” (1с) *Шәриф Биккол* “Яҙғы уйҙар”(1с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	Шиғырҙарҙы тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Шиғырҙарҙың тексы буйынса һорауҙар төҙөргә һәм ул һорауҙарға яуап бирергә.
	Йәмил Мостафин “Ыласын” (2с) *Талха Ғиниәтуллин* “Миҙал” (2с) *Зөлфәр Хисмәтуллин* “Урман ҡунағы” (2с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Әҫәрҙәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Хикәйәләрҙең йөкмәткеһе буйынса план төҙөргә. Образдарға характеристика бирергә.
	Тимер Йосопов “Ерән ҡашҡа” (1с) *Кәтибә Кинйәбулатова* “Барыһы тыуған еремдә” (1с) *Абдулхак Игебаев* “Һыу буйында балыҡсы”(1с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Ижади эш.	Шиғырҙарҙы тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Шиғырҙарҙың тексы буйынса һорауҙар төҙөргә һәм ул һорауҙарға яуап бирә белергә.
	Мөслим Әбсәләмов “Йомағужа тирәктәре” (2с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Эҙләнеү эше.	Әҫәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Хикәйәләрҙең йөкмәткеһе буйынса план төҙөргә. Образдарға характеристика бирергә.

6 класс

№	Тема буйынса төп йөкмәтке	Уҡыу эшмәкәрлегенең эш төрҙәре	Уҡыусылар эшмәкәрлегенең төп төрҙәренә характеристика
1	**Башҡорт халыҡ ижады – 10 сәғәт.** *“Урал батыр” әкиәте.* *“Ҡариҙел” легендаһы.* *Бәйеттәр.* Герман һуғышы бәйеттәре. Дон далаларында. *Таҡмаҡтар.*	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Эҙләнеү эше. Ижади эш.	“Урал батыр” әкиәтен тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Әкиәтте тасуири һәм халыҡсан итеп һөйләй белергә. Легендаларҙы башҡа халыҡ ижады өлгөләренән айыра белергә, уларҙың үҙенсәлектәрен аңларға. Төбәккә хас булған легендаларҙы яҙып алырға. Бәйеттәрҙең барлыҡҡа килеүе, уларҙың дини характерҙа булыуы. Бәйеттәрҙе тасуири уҡырға һәм йөкмәткеһен ҡабул итергә.Төбәктә һаҡланған бәйеттәрҙе яҙып алырға, китапсыҡ эшләргә. Таҡмаҡтарҙың ритмына һәм көйөнә иғтибар итергә. Мәктәп, уҡыусылар арһында таралған таҡмаҡтарҙы яҙып алырға. Класс тормошона арналған таҡмаҡтар сығарып ҡарарға.
2	**Боронғонан алып 18 быуат аҙағына тиклемге башҡорт әҙәбиәте – 2 сәғәт.** *Салауат Юлаев ижады.* Ағиҙелкәй аға ҡая аралап... Йырҙарҙан. Ҡол Ғәли. “Йософтоң матурлығы.”	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	Салауат Юлаевтың шиғырҙарының йөкмәткеһен аңларға һәм ҡабул итергә. Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға.Салауат Юлаевтың биографияһы һәм ижады тураһында материалдар тупларға, унның шиғырҙарынынт заманы өсөн ниндәй кимәлдә актуаль булыуын билдәләргә. Боронғо текстың йөкмәткеһен ҡабул итеү. Өҙөктө тасуири уҡырға. Текста таныш булмаған боронғо һүҙҙәрҙе табырға, уларҙың мәғәнәләрен асыҡларға. Өҙөк буйынса һорауҙар әҙерләргә.
3	**20 быуат башында башҡорт әҙәбиәте – 1 сәғәт.**		

	Шәйехзада Бабич ижады . Башҡортостан.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Ш.Бабичтың шиғырын матур итеп тасуири уҡырға өйрәнергә, йөкмәткеһен үҙләштерергә, идея-тематик йөкмәткеһен асыҡларға, яҙылыу осорона иғтибар итергә.Аңлашылмаған һүҙҙәрҙе яҙып алып йөкмәткеһен асыҡларға.Шиғырҙар буйынса һорауҙар төҙөргә һәм ул һорауҙарға яуап бирергә, шиғырҙарҙың тел, стиль үҙенсәлектәренә иғтибар итергә.
4	**Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында башҡорт әҙәбиәте -3 сәғәт.** *Зәйнәб Биишева ижады.* “Башҡортостан”. “Башҡорт теле”. Ҡадир Даян, Заһир Исмәғилев “Шайморатов генерал”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр	Яҙыусының биографияһы. Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргө һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Туған телдең матурлығын, уның кәрәклеген аңларға. “Башҡорт теле” шиғырын ятларға. Шиғырҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргө һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Йырҙы өйрәнергә.
5	**Һуғыштан һуңғы осор әҙәбиәте – 3сәғәт.** *Фәрит Иҫәнғолов*. “Уҡытыусы Ғүмәров” . *Назар Нәжми* “Башҡортостан ”	Әңгәмә. Төркөмдәрҙә эштәр. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Хикәйәне тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргө һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә.Хикәйәләге образдарға характеристика бирергә. Хикәйәнең планын төҙөргә. Шиғырҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргө һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Шағирҙың художество оҫталығын билдәләргә.
6	**Хәҙерге әҙәбиәт – 33 сәғәт.** *Фәрзәнә Ғөбәйҙуллина* “Башҡортостан флагы”, “Умырзая”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргө

		Индивидуаль эштәр.	һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Шағирҙарҙың художество оҫталығын билдәләргә.
	Сафуан Әлибаев “Мәктәп юлы”. Ярулла Вәлиев “Беренсе көн”. Яҡуп Ҡолмой “Мәктәп”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Аңлашылмаған һүҙҙәрҙе яҙып алып йөкмәткеһен асыҡларға.
	Ҡәҙим Аралбай “Башҡорт ҡоролтайына”, “Йомабай ҡурайы”. Рауил Бикбаев “Халҡыма хат”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Шиғырҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Әҫәрҙең лирик геройын асыҡларға һәм характеристика бирергә. Әҫәрҙә күтәрелгән проблемаларға шәхси мөнәсәбәтте сағылдырыуҙы асыҡларға һәм уҡыусыларҙың мөнәсәбәтен билдәләргә.
	Гөлфиә Юнысова “Ер улына”, “Талы бөгөлөп тора”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә.
	Динис Бүләков “Ҡара икмәк”(1с).	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Хикәйәне тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Хикәйәнең темаһын һәм идеяһын билдәләргә. План төҙөргә һәм план буйынса йөкмәткеһен һөйләргә.
	Әнүр Вахитов “Өс бөртөк бойҙай”(1с).	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Хикәйәне тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Хикәйәнең темаһын һәм идеяһын билдәләргә, әҫәрҙә сағылдырылған осорҙо асыҡларға. Хикәйәнең композиция ҡоролошон анализларға. План төҙөргә һәм план буйынса йөкмәткеһен һөйләргә. Төп геройҙарға характеристика бирергә.

	Кәтибә Кинйәбулатова “Уҡытыусым”. Лира Яҡшыбаева “Уҡытыусы – ул белем биреүсе лә, икенсе әсәй ҙә...”. Рауил Шаммас “”Уҡытыусыға”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Әҫәрҙәрҙе тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Хикәйәнең темаһын һәм идеяһын билдәләргә. Уҡытыусы образына характеристика бирергә. Йөкмәткеһен һөйләргә.
	Тимер Йосопов “Ай Уралым, Уралым.”	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә.
	Нәжиб Иҙелбай “Салауат ташы” (1с).	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Хикәйәне тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Хикәйәнең темаһын һәм идеяһын билдәләргә, әҫәрҙә сағылдырылған осорҙо асыҡларға. Төп геройҙарға характеристика бирергә.
	Жәлил Кейекбаев “Урал тураһында ҡобайыр”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Әҫәрҙәрҙе тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә.
	Мирас Иҙелбаев “Төш”(2с).	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Өҙөктө тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Әҫәрҙең темаһын һәм идеяһын билдәләргә, әҫәрҙә сағылдырылған осорҙо асыҡларға. Төп геройҙарға характеристика бирергә.
	Рәми Ғарипов “Салауат батыр”, “Әсәм ҡулдары”.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Шиғырҙарҙы тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Яҙыусының биографияһы һәм ижады, был шиғырҙарҙың яҙылыу тарихы, Рәми Ғариповтың көндәлектәре менән танышырға. Шиғырҙарҙың тексы буйынса һорауҙар төҙөргә һәм ул һорауҙарға яуап бирергә.

	Нур Ғәлимов “Яуҙан ҡайтҡан ҡурай”.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Әҫәрҙәрҙе тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. План төҙөргә һәм план буйынса йөкмәткеһен һөйләргә.
	Абдулхаҡ Игебаев “Әсәйемә”, “Сыйырсығым”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Һүрәтләү сараларын табырға.
	Йыһат Солтанов “Ҡәнәфер сәскәһе”(1с).	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	Әҫәрҙәрҙе тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. План төҙөргә һәм план буйынса йөкмәткеһен һөйләргә.
	Әнүәр Бикчәнтәев “Бөркөт һауала үлә”(2с).	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Әҫәрҙе тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Әҫәрҙең темаһын һәм идеяһын билдәләргә, әҫәрҙә сағылдырылған осорҙо асыҡларға. Төп геройға характеристика бирергә. План төҙөргә һәм план буйынса йөкмәткеһен һөйләргә.
	Тимерғәле Килмөхәмәтов “Турайғыр” (3с).	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Әҫәрҙе тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Әҫәрҙең темаһын һәм идеяһын билдәләргә, әҫәрҙә сағылдырылған осорҙо асыҡларға.
	Рәшит Назаров “Офоҡтағы ҡояш”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Шиғырҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә.
	Сәлмән Яҡупов “Ҡарабаш турғай”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	Әҫәрҙе тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә

		Индивидуаль эштәр.	һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Әҫәрҙең темаһын һәм идеяһын билдәләргә. План төҙөргә һәм план буйынса йөкмәткеһен һөйләргә.
7	**Туғандаш халыктар әҙәбиәте – 3 сәғәт.** Ғабдулла Тукай “Шүрәле”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Әҫәрҙе тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә.
	Виталий Бианки “Ҡоторған тейен”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Әҫәрҙе тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. План төҙөргә һәм план буйынса йөкмәткеһен һөйләргә.
	Ибраһим Йосопов “Ҡара бүрек хаҡында һүҙ”.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Шиғырҙы тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә.

7 класс

№	Бүлек исеме/ дәрес темалары	Уҡыу эшмәкәрлегенең эш төрҙәре	Уҡыусылар эшмәкәрлегенең төп төрҙәренә характеристика
1	**Хәҙерге әҙәбиәт – 16 сәғәт** + 1т.ү. + 1 кл.тыш уҡыу. *Мәүлит Ямалетдинов* “Көрәш, кеше!” (1с) *Ғәлим Дәүләди* “Королтайға барам” (1с)	Лекция. Әңгәмә. Индивидуаль эштәр.	М.Ямалетдинов һәм Ғ.Дәүләди шиғырҙарын тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Шиғырҙарҙа йәмғиәтте яңыртып ҡороу, торғонлоҡтан ҡотолоу өсөн көрәшкә саҡырыу идеяһын аңларға.
	Илгизәр Буракаев “Башҡорт көсө” (2с)	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	Әҫәрҙе тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә.Хикәйәләге образдарға характеристика бирергә.
	Ғайса Хөсәйенов ижады. “Ете ырыу”, “Алдар батыр ҡиссаһы”. Тарих буйынса парсалар, “Курай” (6с).	Лекция. Әңгәмә. Парҙарҙа эш. Эҙләнеү эше.	Әҫәрҙәрҙе тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Әҫәрҙәрҙең тексы буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә. Аңлашылмаған һүҙҙәрҙе табырға, һүҙлек буйынса уларҙың мәғәнәләрен асыҡларға.Тексты уҡығандан һуң тарихи белемдәргә таянып анализларға. Ҡисса жанрының үҙенсәлеген асыҡларға. Алдар батыр образына характеристика бирергә, кире образдарҙы күрһәтергә.
	Булат Рафиков “Эйәрләнгән ат”(3с).	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Әҫәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, әҫәрҙә сағылдырылған осор тураһында әңгәмә ҡорорға, темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға, , текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Тарихи фараздың жанр үҙенсәлектәрен билдәләргә. Образдарға характеристика бирергә.

	Яңыбай Хамматов “Төньяҡ амурҙары” (3с.)	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	Яҙыусының биографияһы. Әҫәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, әҫәрҙә сағылдырылған осор тураһында әңгәмә ҡорорға, темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға, , текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Образдарға характеристика бирергә.
2	**Башҡорт халыҡ ижады – 13 сәғәт** +1т.ү.+1к.эш+1кл. тыш уҡыу. *Йырҙар. Риүәйәттәр.* Урал. Эскадрон. Йәйләүлек. Азамат , Салауат. Салауат телмәре. Икенсе әрме риүәйәте. Любизар.Әхмәт Байыҡ. Ҡаһым түрә. Буранбай риүәйәте. Буранбай. Бейеш риүәйәте. Бейеш. Ҡолой кантон. Абдулла ахун. Тәфтиләү. Зөлхизә. Ғилмияза. Таштуғай риүәйәте. Ҡурай. *Сеңләүҙәр.* *Ерәнсә сәсән (әкиәт).*	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Проект эше.	Башҡорт халыҡ йырҙарының үҙенсәлеген, уларҙың төрҙәрен, тематикаһын белергә. Башҡорт халыҡ йырҙары тураһында рус ғалимдарының фекерҙәрен һәм халыҡ йырҙарын башҡарыусыларҙы белергә. Риүәйәттәрҙең ниндәй ҙә булһа ваҡиға, тарих менән бәйле булыуына иғтибар итергә. Тәбәккә бәйле булған легендаларҙы, риүәйәттәрҙе яҙып алырға. Сеңләү жанрының төп билдәләнешен аңларға. Сеңләүҙәрҙе йырҙарҙан һәм таҡмаҡтарҙан айыра белергә. Халыҡ араһында һаҡланып ҡалған сеңләү текстарын яҙып алырға.
3	**Боронғонан алып 18 быуат аҙағына тиклемге башҡорт әҙәбиәте – 2 сәғәт** + 1 кл.тыш уҡыу. *Салауат Юлаев ижады.* Тыуған илем. Уралым. Егеткә.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Салауат Юлаевтың шиғырҙарының йөкмәткеһен аңларға һәм ҡабул итергә. Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға.Салауат Юлаевтың биографияһы һәм ижады тураһында материалдар тупларға, уның шиғырҙарынынт заманы өсөн ниндәй кимәлдә актуаль булыуын билдәләргә. “Егеткә” шиғырын ятларға.
4	**Туғандаш халыҡтар әҙәбиәте – 1 сәғәт.** В.Зефиров “Йәнтүрә хикәйәһе”	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	
5	**19 быуат әҙәбиәте – 3 сәғәт.**	Лекция.	Мифтахетдин Аҡмулла шиғырҙарын тасуири итеп

	Мифтахетдин Аҡмулла ижады. Башҡорттарым, уҡыу кәрәк! Дуҫлыҡ. Нәфсе. Аттың ниһен маҡтайһың? Өлгөр һүҙ.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади проект.	уҡырға, унда күтәрелгән проблемаларҙы аңлата белергә, аңлашылмаған һүҙҙәрҙе билдәләп, уларҙың мәғәнәһен аңлатырға. Әҫәрҙәренең төп идеяһын һәм темаһын күрһәтә белергә. Телдән һәм яҙма рәүештә һорауҙарға яуап бирергә. “Башҡорттарым, уҡыу кәрәк!” шиғырын ятларға.
6	**20 быуат башында башҡорт әҙәбиәте – 5 сәғәт +** 1 әҙ. теор. *Мәжит Ғафури ижады (3 сәғ)* Үҙем һәм халҡым. Мин ҡайҙа? Гөлдәр баҡсаһында. *Шәйехзада Бабич ижады (2 сәғ.)* Салауат батыр. Зәки – Башҡортостан терәге. Ҡурайҡайға.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	Яҙыусының тормошо, белемгә ынтылышы, Троицк, Ҡазан, Өфө мәҙрәсәләрендә белем алыуы. Башҡортостандың халыҡ шағиры исеме бирелеүе. М.Ғафуриҙың тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә, тематикаһын асыҡларға, идея йөкмәткеһен билдәләргә. Ш.Бабичтың шиғырҙарын матур итеп тасуири уҡырға өйрәнергә, йөкмәткеләрен үҙләштерергә, идея-тематик йөкмәткеһен асыҡларға, яҙылыу осорона иғтибар итергә.Аңлашылмаған һүҙҙәрҙе яҙып алып йөкмәткеһен асыҡларға.Шиғырҙар буйынса һорауҙар төҙөргә һәм ул һорауҙарға яап бирергә, шиғырҙарҙың тел, стиль үҙенсәлектәренә иғтибар итергә. “Салауат батыр” шиғырын ятларға.
7	**Башҡорт совет әҙәбиәтенең формалашыуы – 2 сәғәт.** *Дауыт Юлтый ижады.* Тимеркәй фәлсәфәһе.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	“Тимеркәй фәлсәфәһе” хикәйәһенең йөкмәткеһен үҙләштерергә, хикәйәнең темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға, хикәйәнең планын төҙөргә, текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Тимеркәй образына характеристика бирергә, кире образдар тураһында һөйләргә, уларҙың характерлы һыҙаттарын билдәләргә.
8	**Утыҙынсы йылдар әҙәбиәте – 3 сәғәт +** 2 т.ү. + 1 әҙ.теор. + 1 кл. тыш уҡыу. *Һәҙиә Дәүләтшина ижады*. Айбикә.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	Инеш дәрестә Һәҙиә Дәүләтшинаның фажиғәле тормошона иғтибарҙы йүнәлтергә. Хикәйәне тасуири уҡырға, йөкмәткеһен

9		Ижади проект.	үҙләштерергә,темаһын һәм идеяһын, ниндәй осорҙа ижад ителгәнен асыҡларға. Әҫәрҙең тексы буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә. Хикәйә буйынса киңәйтелгән план төҙөргә һәм план буйынса йөкмәткеһен һөйләргә. Хикәйәнән бирелгән өҙөктө ятларға.
9	**Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында башҡорт әҙәбиәте -2 сәғәт +** 1 т.ү. *Рәшит Ниғмәти*. Йәмле Ағиҙел буйҙары.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Яҙыусының биографияһы. Поэманың тексын уҡырға һәм анализларға. Әҫәрҙең композицияһының һәм образдар системаһының үҙенсәлектәрен асыҡларға.Художестволы тасуири сараларҙы табып күрһәтергә. Поэманың лирик геройын характерларға. Поэманан өҙөк ятларға.
10	**Хәҙерге әҙәбиәт – + 8 сәғәт + 1**.т.ү.+ 1 кл.тыш уҡыу+ 1 кон.эш. *Мостай Кәрим* “Айгөл иле” (4с+1 т.ү.). *Рамаҙан Өмөтбаев* “Атлы башҡорт” (4с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Ижади проект. Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Драманы тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә, идея-тематикаһын асыҡларға. Яҙыусының тормош юлы һәм ижадының фәһемле булыуын күрһәтергә. Мостай Кәримдең тормош юлы һәм ижады тураһында яңы материалдар һайларға һәм өҫтәлмә иҫтәлектәр тупларға. Драманан өҙөк ятларға. “Айгөл иле”драмаһында Айгөл Ватанға һәм Әсәгә булған һөйөүҙе, тоғролоҡто нисек аңлай?” темаһына инша яҙырға. Әҫәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, әҫәрҙә сағылдырылған осор тураһында әңгәмә ҡорорға, темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға, , текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Образдарға характеристика бирергә.

8 класс

№	Тема буйынса төп йөкмәтке	Уҡыу эшмәкәрлегенең эш төрҙәре	Уҡыусылар эшмәкәрлегенең төп төрҙәренә характеристика
1	**Башҡорт халыҡ ижады – 9 сәғәт.** *Ҡобайырҙар.* Ололар һүҙе. Ай Уралым, Уралым.Салауат батыр. Бейек тауҙың үлгәне.Ил тигәндең кеме юҡ. Бер тигәс тә ни яман. *Әйтештәр.* Аҡмырҙа сәсән менән Ҡобағош сәсәндең әйтешкәне.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Халыҡ ижадында киң таралған эпик әҫәрҙәренең борнңғо жанр булыу яғынан ҡобайырҙар. Уларҙың жанр үҙенсәлектәрен, төркөмдәргә бүленешен белергә (Тыуған ил тураһында ҡобайырҙар. Батырҙар тураһында ҡобайырҙар. Тормош-көнкүреш ҡобайырҙары). Ҡобайырҙарҙы әйтештәрҙән айыра белергә.
2	**Боронғонан алып 18 быуат аҙағына тиклемге башҡорт әҙәбиәте – 2 сәғәт.** *Шафиҡ Әминев-Тамьяни ижады.* Урал. Башҡорт бабаларының тарихы. Мөхәммәт пәйғәмбәр. “Ҡөрьән” китабы. Хәҙистәр.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Боронғо текстың йөкмәткеһен ҡабул итеү. Тәржемәһенә иғтибар итергә. Әҙәбиәт өлгөһөн тасуири уҡырға. Текста таныш булмаған боронғо һүҙҙәрҙе табырға, уларҙың мәғәнәләрен асыҡларға. Өҙөк буйынса һорауҙар әҙерләргә.
3	**Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында башҡорт әҙәбиәте -9 сәғәт.** *Баязит Бикбай ижады* (3с) Ер. Ҡаһым түрә.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	“Ер” поэмаһын тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә, темаһын һәм идеяһын асыҡларға. Поэманың лирик геройына характеристика бирергә. Поэманың йөкмәткеһе буйынса цитаталы план төҙөргә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә, бирелгән һорауҙарға яуап бирә белергә. Поэманан өҙөк ятларға. Драманы тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә, ролдәргә бүлеп уҡырға өйрәнергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә, бирелгән һорауҙарға яуап бирә белергә. Башҡорт халҡының

			1812 йылғы Ватан һуғышында әүҙем ҡатнашыуы тураһында мәғлүмәт бирергә. Стәрлетамаҡ районында Ҡаһым түрәгә һәйкәл асылыуын белергә. Драма тураһында төшөнсәне иҫкә төшөрөргә.
	Ғәлимов Сәләм ижады (2с). Шоңҡар.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	“Шоңҡар”поэманың тексын уҡырға һәм анализларға. Поэманың ыңғай образдарын күрһәтергә, кире геройҙарға характеристика бирергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә, бирелгән һорауҙарға яуап бирә белергә.Поэманың композицияһы тураһында һөйләргә.Әҫәрҙең теле һәм уның образлылығына иғтибар итергә.
	Зәйнәб Биишева ижады (3с+1т.ү.) Һөнәрсе менән Өйрәнсек.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	“Һөнәрсе менән Өйрәнсек” әҫәрен тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргә, бирелгән һорауҙарға яуап бирә белергә. Һөнәрсе һәм Өйрәнсек образдарына характеристика бирергә.Әҙәби әҫәрҙең планын төҙөргә, шунда уҡ цитаталарҙы файҙаланырға.Әҫәрҙең сюжетын, тематикаһын, проблематикаһын, идея-эмоциональ йөкмәткеһен характерларға. “Һөнәрсе менән Өйрәнсек” әҫәрендә ижади хеҙмәт кешеһен данлау” темаһына инша яҙырға. Әҫәрҙең йөкмәткеһе буйынса һүрәт төшөрөргә.
4	**Һуғыштан һуңғы осор әҙәбиәте – 2сәғәт.** *Назар Нәжми ижады.* Башҡортостан. Аҡ шишмә.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдәрҙә эштәр.	Шиғырҙарҙы тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Әҫәрҙәрҙең тексы буйынса һорауҙар төҙөргә һәм һорауҙарға яуап бирергә. Лирик герой образына характеристика бирергә. Шиғырҙың тел һәм стиль үҙенсәлектәренә иғтибар итергә. Шағирҙың художество оҫталығын билдәләргә.

5	**Хәҙерге әҙәбиәт – 40 сәғәт.** *Рауил Бикбаев* “Бөтә донъя башҡорттары, берләшегеҙ!” + *Ә.Моратов* “Башҡортлоҡ” (1с)	Әңгәмә. Индивидуаль эштәр.	Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Шиғырҙарҙа йәмғиәтте яңыртып ҡороу, торғонлоҡтан ҡотолоу өсөн көрәшкә саҡырыу идеяһын аңларға.
	Ғәли Ибраһимов “Кинйә” (4с)	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	Романдан өҙөктәрҙе тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Өҙөктәрҙең темаһын һәм идея йөкмәткеһен билдәләргә. Романда сағылдырылған осорға характеристика бирергә, социаль- тарихи шарттарҙы аңлатырға.Текст буйынса һорауҙар төҙөргө һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Кинйә образына характеристика яҙырға. Романдың тел-стиль үҙенсәлектәрен асыҡларға.
	Мостай Кәрим ижады (5с) Алыҫ юлға эйәреләйҙәр. Йәшәйһе бар. Айһылыуҙың күҙ йәштәре. Ҡоролтайға ҡотлау. “Үлмәҫбай” поэмаһы.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Эҙләнеү эше.	Шиғырҙарҙы һәм поэманы тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә, идея-тематикаһын асыҡларға. Яҙыусының тормош юлы һәм ижадының фәһемле булыуын күрһәтергә. Әҫәрҙәр буйынса һорауҙар төҙөргә, бирелгән һорауҙарға яуап бирә белергә. Мостай Кәримдең тормош юлы һәм ижады тураһында яңы материалдар һайларға һәм өҫтәлмә иҫтәлектәр тупларға. “Йәшәйһе бар” шиғырын ятларға.
	Ғайса Хөсәйенов ижады.(2с) “Һуңғы тарпан”	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Хикәйәтте тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Шул маҡсаттан сығып, текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Текстан аңлашылмаған һүҙҙәрҙе табырға һәм һүҙлектәр буйынса уларҙың мәғәнәһен асыҡларға. “Йәнлектәр һәм аттарҙы ни өсөн һаҡларға кәрәк?” тигән темаға әңгәмә ойоштороорға.
	Ноғман Мусин “Йыртҡыс тиреһе”(2с).	Лекция. Әңгәмә.	Әҫәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға, текст буйынса

		Төркөмдә эштәр.	һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Һолтанбайҙың ауыр яҙмышы тураһында һөйләргә. Шәхес культы йылдарының эҙемтәләренә, фажиғәләренә иғтибар итергә.Образдарҙы сағыштырырға, уларһы баһаларға. Өҙөктө ҡыҫҡаса һөйләргә әҙерләнергә.
	Рәми Ғарипов ижады (3с) Урал йөрәге. Аманат. Уйҙарым. Кеше ғүмере.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Ижади проект.	Шиғырҙарҙы тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Яҙыусының биографияһы һәм ижады, был шиғырҙарҙың яҙылыу тарихы, Рәми Ғариповтың көндәлектәре менән танышырға. Шиғырҙарҙың тексы буйынса һорауҙар төҙөргә һәм ул һорауҙарға яуап бирергә. “Урал йөрәге”, “Аманат” , “Уйҙарым”лирик шиғырҙарҙы ятларға.
	Рауил Бикбаев ижады (3с + 1 т.ү.). Башҡортостан бында башлана. Йүкәләрҙән һығылып бал тамғанда. Дауыл. Барып етһен ине хаттарым. Йәншишмәбеҙ ошо тупраҡта.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргө һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Әҫәрҙең лирик геройын асыҡларға һәм характеристика бирергә. Әҫәрҙә күтәрелгән проблемаларға шәхси мөнәсәбәтте сағылдырыуҙы асыҡларға һәм уҡыусыларҙың мөнәсәбәтен билдәләргә. “Башҡортостан бында башлана” шиғырын тасуири ятларға.
	Талха Ғиниәтуллин ижады (4с). Мәтрүшкә еҫе. Әсә һәм бала.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	Әҫәрҙәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға, текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Яҙыусының тормош юлы һәм ижадының үҙенсәлектәрен уҡыусыларға еткерергә.
	Ҡәҙим Аралбай ижады (1с) Беҙ – кеше. *Факиһа Туғыҙбаева ижады* (2с)	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Әҫәрҙәрҙе тасуири уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргө һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Әҫәрҙең лирик геройын асыҡларға һәм характеристика

	Аҡмулла. Ҡыңғырау. *Әмир Әминев ижады (4с).* Ҡытайгород. *Ринат Камал ижады* (4с). Таня-Таңһылыу. *Хәсән Назар ижады* (3с) Башҡортостан – минең баш йортом. Аҡҡа табыныу. Дауа. Китап хаҡында хикәйәт (1с).	 Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш. Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Тикшеренеү эше. Әңгәмә. Ижади проект.	бирергә. Әҫәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға, текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Әҫәрҙә күтәрелгән проблемаларға шәхси мөнәсәбәтте сағылдырыуҙы асыҡларға һәм уҡыусыларҙың мөнәсәбәтен билдәләргә. Әҫәрҙең йөкмәткеһен үҙләштерергә, темаһын һәм идея йөкмәткеһен асыҡларға, текст буйынса һорауҙар төҙөргә һәм шул һорауҙарға яуап бирергә. Әҫәрҙең образдар системаһы, образдарға характеристика бирергә. Әҫәрҙә күтәрелгән проблемаларға шәхси мөнәсәбәтте сағылдырыуҙы асыҡларға һәм уҡыусыларҙың мөнәсәбәтен билдәләргә. Текст буйынса ҡыҫҡаса план төҙөргә, план нигеҙендә йөкмәткеһен һөйләргә. Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Текст буйынса һорауҙар төҙөргө һәм һорауҙарға яуап бирергә өйрәнергә. Шиғырҙарҙың идея-тематик йөкмәткеһен билдәләргә.Лирик геройҙарға характеристика бирергә.Шиғырҙарҙан художество деталдәрҙе табырға һәм уларҙың теманы асыуҙағы ролен асыҡларға, художестволы тасуири сараларҙы табырға, уларҙың исемдәрен әйтергә һәм образдар тыуҙырыуҙа уларҙың роле. Шағирҙың позицияһын асыҡларға.

9 класс

№	Тема буйынса төп йөкмәтке	Уҡыу эшмәкәрлегенең эш төрҙәре	Уҡыусылар эшмәкәрлегенең төп төрҙәренә характеристика
1	**Башҡорт халыҡ ижады – 15 сәғәт.** Художестволы әҙәбиәт – һүҙ сәнғәте. Әҙәби мираҫ. Башҡорт халыҡ ижады. Халыҡ ижадының традицион формалары. Башҡорт халыҡ эпосы йәки ҡобайырҙар. “Урал батыр” эпосы. “Иҙеүкәй менән Мораҙым” эпосы.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Ижади проект.	Ҡарыһүҙҙәр, ырымдар, йола поэзияһын халыҡ ижадының башҡа жанрҙарынан айыра белеү. Уларҙың жанр үҙенсәлектәрен күрһәтә алыу. Халыҡ ижадында киң таралған эпик әҫәрҙәренең боронғо жанр булыу яғынан ҡобайырҙар. Башҡорт халыҡ эпостарын таный белергә. Эпостарҙы әкиәттәрҙән, легендаларҙан айыра белергә. Уларҙың жанр үҙенсәлектәрен аңларға, сәсмә формаларҙың шиғыр юлдары менән аралашып килеүен белергә. “Урал батыр” эпосынан өҙөк ятларға.
2	**Боронғонан алып 18 быуат аҙағына тиклемге башҡорт әҙәбиәте – 27сәғәт.** *Йософ Баласағунлы.*Ҡотадғу белек. Ҡорҡот ата. Уғыҙнамә. *Ҡол Ғәли.* Ҡисса-и Йософ. *Ҡотб*. Хөсрәү вә Ширин. *Хәрәзми.*Мөхәббәтнамә. *Сәйф Сараи*. Гөлөстан бит-төрки. Буҙйегет. Бәхтиәрнамә. *Шәжәрәләр.* *Йырауҙар һәм сәсәндәр ижады (6с).*	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Ижади эш. Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр.	Боронғо текстарҙың йөкмәткеләрен ҡабул итеү. Тәржемәһенә иғтибар итергә. Әҙәбиәт өлгөһөн тасуири укырға. Текста таныш булмаған боронғо һүҙҙәрҙе табырға, уларҙың мәғәнәләрен асыҡларға. Әҫәрҙәр буйынса һорауҙар әҙерләргә. Йырау һәм сәсәндәрҙең әҫәрҙәрен тасуири укырға һәм йөкмәткеләрен аңларға. Йырауҙарҙы сәсәндәрҙән айыра белергә.

	Салауат Юлаев ижады (2с).	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр. Ижади эш.	Салауат Юлаевтың шиғырҙарының йөкмәткеһен аңларға һәм ҡабул итергә. Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға.Салауат Юлаевтың биографияһы һәм ижады тураһында материалдар тупларға, уның шиғырҙарының заманы өсөн ниндәй кимәлдә актуаль булыуын билдәләргә.
3	**19 быуат әҙәбиәте – 22 сәғәт.** *Һибәтулла Салихов ижады. Ғәли Соҡорой ижады. Мифтахетдин Аҡмулла ижады (7с).* Башҡорттарым, укыу кәрәк! Шиһабетдин Мәрҗәни мәрҫиәһе. Урыным – зиндан. Мәжлесенә ҡарай ғына. Инсафлыҡ.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Ижади эш.	Шиғырҙарҙы тасуири уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Унда күтәрелгән проблемаларҙы аңлата белергә, аңлашылмаған һүҙҙәрҙе билдәләп, уларҙың мәғәнәләрен аңлатырға. Әҫәрҙәҙең темаһын һәм идеяһын асыҡларға. Телдән һәм яҙма рәүештә һорауҙарға яуап бирә белергә. “Башҡорттарым, укыу кәрәк!” шиғырын тасуири ятларға.
	Мөхәмәтсәлим Өмөтбаев ижады (4с). Ҡайыш илә йүкә. Йомран иле. Үткән заманда башҡорт ҡыҙҙарының оҙатылыуы. Башҡорттар. Пушкин.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр	Шиғырҙарҙы тасуири укырға, йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Унда күтәрелгән мәсьәләләрҙе асыҡларға. Заманы өсөн ул ниндәй әһәмиәткә эйә булған?. Этнографик материал өсөн был шиғырҙарҙың әһәмиәтен күрһәтергә. Мәҫәл жанрының башланғыстарын күрһәтергә. М.Өмөтбаетың тормош юлы, уның ижтимағи эшмәкәрлеге тураһында белергә.
	Ризаитдин Фәхретдинов ижады (4с). Әсмә.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Әҫәрҙе тасуири укырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә. Текста таныш булмаған һүҙҙәрҙе табырға, уларҙың мәғәнәләрен асыҡларға. Яҙыусының биографияһы һәм ижады тураһында материалдар һайларға, әҫәрҙең ижад ителеү тарихын асыҡларға. Әҫәрҙең художество үҙенсәлектәре, теле һәм стиленә иғтибар итергә.
4	**20 быуат башы әҙәбиәте – 38 сәғәт.**		

	Сафуан Яҡшығолов ижады (2с) Башҡорт ағаларыма хат. Яҙ килеүе. Ҡитға. Дим буйы.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдәрҙә эштәр.	Шиғырҙарҙы тасуири итеп уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә. Китапта бирелгән һорауҙарға яуап бирергә. Шағирҙың ижадында төп теманы билдәләргә, аңлашылмаған һүҙҙәрҙе табырға һәм һүҙлек буйынса уларҙың мәғәнәләрен асыҡларға. Шиғырҙар буйынса һорауҙар әҙерләргә. Текст буйынса телдән йәки яҙма рәүештә һорауҙарға яуаптар бирергә, цитаталарҙы файҙаланып һөйләргә.
	Фәтхелкадир Сөләймәнов ижады (2с). Башҡорт моңо. Тимербай ҡурайсы.	Әңгәмә. Төркөмдә эштәр. Индивидуаль эштәр.	Яҙыусының әҫәрҙәрен тасуири уҡырға һәм йөкмәткеләрен үҙләштерергә.Ф.Сөләймәновтың – А.Инандың эшмәкәрлеге хаҡында материалдар тупларға. Зәки Вәлидиҙең уның хаҡында иҫтәлектәр менән танышырға. Текст буйынса бирелгән һорауҙарға яуаптар бирергә. Геройҙарға характеристика бирергә.
	Мәжит Ғафури ижады (6с). Себер тимер юлы. 1906 йылдан 1907 йылға васыят. 1907 йылдың яуабы. Баҙарға сыҡтым. Юҡтырһың да, Алла! Бөтһөн империализм һуғышы. Аждаһа. Икмәк!.. Шағирҙың алтын приискыһында. Ҡара йөҙҙәр.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдәрҙә эштәр. Ижади эш.	Яҙыусының тормошо, белемгә ынтылышы, Троицк, Ҡазан, Өфө мәҙрәсәләрендә белем алыуы. Башҡортостандың халыҡ шағиры исеме бирелеүе. Тәүге хикәйәләре. М.Ғафуриҙың шиғырын тасуири итеп уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә, тематикаһын асыҡларға, идея йөкмәткеһен билдәләргә. Шиғырҙарҙың тел үҙенсәлектәре. “Шағирҙың алтын приискыһында” повесын уҡырға, йөкмәткеһен үҙләштерергә, яҙылыу тарихына иғтибар итергә, повестың идея-тематик йөкмәткеһен билдәләргә, образдар системаһын асыҡларға; Зиннәт, Мәжит, Фәйзулла, Шакир, Лотфулла образдары тураһында һөйләргә, Сәлим, Сибәғәт бабай образдарына характеристика бирергә, прииск хужаларыЗакир һәм Шакир Рәмиевтарҙың тупаҫлығы, эрелеге тураһында һөйләргә.

	Шәйехзада Бабич ижады (5с). Халҡым өсөн. Бер минут. Бай һәм ярлы. Көрәшеп үткәр ҡыҫҡа ғүмереңде. Көтәм. Кем өсөн? Ҡурайҡайға. Яҙғы йыр. Беҙ. Башҡорт халҡына көйлө хитап.	Лекция. Әңгәмә. Төркөмдәрҙә эштәр. Ижади эш.	Ш.Бабичтың шиғырҙарын матур итеп тасуири уҡырға өйрәнергә, йөкмәткеләрен үҙләштерергә, идея-тематик йөкмәткеһен асыҡларға, яҙылыу осорона иғтибар итергә.Аңлашылмаған һүҙҙәрҙе яҙып алып йөкмәткеһен асыҡларға.Шиғырҙар буйынса һорауҙар төҙөргә һәм ул һорауҙарға яап бирергә, шиғырҙарҙың тел, стиль үҙенсәлектәренә иғтибар итергә. “Халҡым өсөн”, “Кем өсөн?” шиғырҙарын ятларға.

Календарь - тематик планлаштырыу

5 –се класс

№	Тема	Сәғәт һаны	Үткәреү ваҡыты	
			План буйынса	Фактик дата
1	Башҡортостан Республикаһының Дәүләт гимны	**1**	04.09	
2	М. Ғафури «Нурлы мәктәп»	1	05.09	
3	Р.Ниғмәти «Хәйерле юл һеҙгә»	1	11.09	
4	Р. Байбулатов «Ағас һәйкәл»	1	12.09	
5	Р. Байбулатов «Ағас һәйкәл»	1	18.09	
6	Т.ү. “ Минең дуҫым” (телдән хикәйә)	1	19.09	
7	Р. Фәхретдин «Белем», М.Кәрим «Уҡытыусыма»	1	25.09	
8	Н. Нәжми. Беренсе дәрес “	1	26.09	
9	Лира Яҡшыбаева «Бәхетең үҙең менән»	1	02.10	
10	Дәрес -экскурсия «Китаптар укырға ярата һыңмы”	1	03.10	
11	Д.Юлтый «Көҙ»	1	09.10	
12	А.Карнай «Урманда».	1	10.10	
13	А.Карнай «Урманда”.Тасуирлау тураһында.	1	16.10	
14	Ғ.Рамазанов «Ураҡ өҫтө»	1	17.10	
15	Кл. тыш укыу. М.Кәрим “Әлфиә хикәйәләре”	1	23.10	
16	Ф. Аҡбулатова «Атай икмәге»	1	24.10	
17	Ф. Аҡбулатова «Атай икмәге»	1	07.11	
18	Ҡ. Аралбаев «Башҡорт теле»	1	13.11	
19	Б. Бикбай «Туған тел», «Рус теле»	1	14.11	
20	Р.Ғарипов «Туған тел»	1	20.11	
21	Һөйләү телмәрен үҫтереү. Шиғри бәйге.	1	21.11	
22	Х. Тапаҡов «Бибинур улуәсәй»	1	27.11	
23	М. Ғафури «Балалар һәм китап »	1	28.11	
25	Д. Бүләков “Яралы китап”	1	04.12	
26	Д. Бүләков “Яралы китап”	1	05.12	
27	Я. Ҡолмой «Ҡыҙыҡлы китап», Н.Иҙелбай «Иң яҡын дуҫ»	1	11.12	
28	Кл.тыш укыу. “Китапты нисек укырға?”	1	12.12	

29	Т.ү. Инша “Китап – белем шишмәһе”	1	18.12	
30	Башҡорт халыҡ ижады. «Алпамыша батыр» әкиәте	1	19.12	
31	«Алпамыша батыр» әкиәте	1	25.12	
32	«Әминбәк » әкиәте	1	26.12	
33	«Әминбәк » әкиәте.Синоним, омонимдар	1	09.01	
34	«Ҡәмән менән Сәмән картуф сәскән Сәлмән»	1	15.01	
35	«Айыу менән бал ҡорттары»	1	16.01	
36	Кл.тыш укыу. Әкиәттәр донъяһында	1	22.01	
37	Йомаҡтар. Мәҡәлдәр.	1	23.01	
38	Йырҙар. Үтелгәндәр буйынса тест.	1	29.01	
39	Салауат Юлаев.“Ҡайтып киләм”	1	30.01	
40	Ғәбдрәхим Усман.«Егет булһаң”	1	05.02	
41	«Ҡармасан менән Сәрмәсән»	1	06.02	
42	С.Яҡшығолов «Дим буйында яҙғы таң». Я.Юмаев”Шәкерт”	1	12.02	
43	Назар Нәжми.«Беренсе ҡар»	1	13.02	
44	Гөлфиә Юнысова «Ҡотло булһын Яңы йыл»	1	19.02	
45	Сәрүәр Сурина «Ҡышты ҡаршылағанда»	1	20.02	
46	Хәсән Назар «Яуа ҡарҙар»	1	26.02	
47	Кл. тыш укыу.	1	27.02	
48	Р.Ғарипов «Башҡортостан». И. Кинйәбулатов «Дуҫлыҡ төйәге»	1	04.03	
49	Мостай Кәрим «Өс таған»	1	05.03	
50	Мостай Кәрим «Өсөнсө терәү»	1	11.03	
51	Мостай Кәрим «Өс таған»	1	12.03	
52	Р. Ниғмәти «Ҡыҙымдың һорауҙарына яуаптар»	1	18.03	
53	Айһылыу Йәғәфәрова «Урал иле»	1	19.03	
54	К. Кинйәбулатова «Әсә күңеле». Х. Назар “Таҡта сәй”	1	01.04	
55	Ғәйфулла Вәлиев «Әсәйем фатихаһы»	1	02.04	
56	Р. Назаров «Яҙ башы». Эпитет тураһында.	1	08.04	
57	Д. Бүләков «Яҙғы ташҡын менән килгән бәхет»	1	09.04	
58	Шәриф Биҡкол «Яҙғы уйҙар»	1	15.04	
59	Йәмил Мостафин «Ыласын»	1	16.04	
60	Мостай Кәрим «Билдәһеҙ һалдат»	1	22.04	
60	Талха Ғиниәтуллин «Миҙал»	1	23.04	
61	Р. Ғарипов “Һабантурғай”. А. Карнай “Турғай”	1	29.04	

62	Зөлфәр Хисмәтуллин “Урман ҡунағы”	1	30.04	
63	Т. Йосопов. “Ерән ҡашҡа”. С. Агиш “Турыҡай”	1	06.05	
64	Фәрит Иҫәнғолов “Хәмит күпере”	1	07.05	
65	Т.ү. Фекерләү иншаһы “ Тормошта нисек эҙ ҡалдырырға?”	1	13.05	
66	Мөслим Әбсәләмов “Йомағужа тирәктәре”	1	14.05	
67	М. Йәлил “Йырҙарым”. С. Моҡанов “Минең республикам”	1	20.05	
68	Бөтә үтелгәндәрҙе системалаштырыу. Контроль баһалау(тест)	1	21.05	

6 класс

№	Тема	Үткәрелеү ваҡыты		Иҫкәрмә
		План буйынса	Үткәрелде	
2	Инеш дәрес. Фәрзәнә Ғөбәйҙуллина. “Башҡортостан флагы”	05.09		
Алтын һукмаҡ				
3	Сафуан Әлибаев. “Мәктәп юлы”. Яҡуп Ҡолмой. “Мәктәп”	07.09		
4	Ярулла Вәлиев. “Беренсе көн”	12.09		
5	Ризаитдин Фәхретдин. “Мәктәп”	14.09		
Уйҙың күрке – тел, телдең күрке – һүҙ				
6	Зәйнәб Биишева. “Башҡорт теле”	19.09		
7	Ҡәҙим Аралбай “Башҡорт Ҡоролтайына”	21.09		
8	Рауил Бикбаев “Халҡыма хат”	26.09		
Ил ҡеүәте – икмәктә				
9	Гөлфиә Юнысова. “Ер улына”	28.09		
10	Динис Бүләков “Ҡара икмәк”.	03.10		
11	Динис Бүләков “Ҡара икмәк”. Хикәйәләү тураһында.	05.10		
12	Фәниә Чанышева “Икмәк еҫе”	10.10		
13	Әнүр Вахитов “Өс бөртөк бойҙай”	12.10		
14	Әнүр Вахитов “Өс бөртөк бойҙай”. Хикәйә тураһында.	17.10		
Халыҡ һүҙен ташлама				
17	Халыҡ ижады. “Урал батыр”	19.10		
18	“Урал батыр” әкиәтен өйрәнеү.	24.10		
19	“Урал батыр”. Батырҙар тураһында әкиәттәр	26.10		
20	“Ҡариҙел”. Легенда тураһында.	07.11		
21	Бәйеттәр. Герман һуғышы бәйеттәре. Дон далаларында.	09.11		

22	Таҡмаҡтар тураһында..	14.11		
23	Кл. тыш уҡыу дәресе. Башҡорт халыҡ ижады томдары менән танышыу.	16.11		
Уҡытыусы!Ошо исемдән дә Бөйөгөрәк ниндәй исем бар?!				
24	К.Кинйәбулатова. “Уҡытыусым!”. Р. Шаммас. “Уҡытыусыға”	21.11		
25	Лира Яҡшыбаева. “Уҡытыусы – ул белем биреүсе”	23.11		
26	Фәрит Иҫәнғолов “Уҡытыусы Ғүмәров”	28.11		
27	Ижади проект “Уҡытыусы - ул . ”	30.11		
Беҙҙең боронғо әҙәбиәтебеҙ.				
28	Ҡол Ғәли. “Йософтоң матурлығы”	05.12		
29	Табын ҡәбиләһенең ҡара табын ырыуы шәжәрәһе. Шәжәрә тураһында.	07.12		
30	Сәйф Сараи. Парсалар.	12.12		
Атай-олатайҙарҙың да төйәге.				
31	Тимер Йосопов. “Ай Уралым, Уралым”. Жәлил Кейекбаев. “Урал тураһында ҡобайыр”	14.12		
32	Нәжиб Иҙелбай. “Салауат ташы”	19.12		
33	Нәжиб Иҙелбай. “Салауат ташы”. Үтелгәндәр буйынса *контроль тест.*	21.12		
Батырҙарҙы яуҙа күп күрҙек, Салауаттай батыр юҡ икән…				
34	Салауат Юлаев. “Ағиҙелкәй аға ҡая аралап…”. “Йырҙарҙан”	26.12		
35	“Юлай менән Салауат” (эпостан өҙөк)	28.12		
36	Мирас Иҙелбаев. “Төш” Гөлсафия ҡарсыҡтың төшө нимә юрай?	09.01		

37	Мирас Иҙелбаев. “Төш”. Салауат ер һатыуҙы нисек аңлай?	11.01		
38	Мирас Иҙелбаев.“Төш”. Образ тураһында төшөнсә.	16.01		
39	Рәми Ғарипов. “Салауат батыр”	18.01		
Башҡортостан – Гөлбостан…				
40	Шәйехзада Бабич. “Башҡортостан”	23.01		
41	Ялыҡ Бурнаҡ улы. (“Һуңғы Һартай” әҫәренән өҙөк)	25.01		
42	Зәйнәб Биишева. “Башҡортостан”. Назар Нәжми. “Башҡортостан”	30.01		
Һыҙҙырт, ҡурай, башкорт моңдарын…				
43	Башҡорт халыҡ йыры “Курай”			
44	Нур Ғәлимов “Яуҙан ҡайтҡан ҡурай”	01.02		
45	Ҡәҙим Аралбай “Йомабай ҡурайсы”	06.02		
46	Проект эше. “Атаҡлы ҡурайсылар”	08.02		
Әсәй күңеле – тулы ҡояш				
47	Абдулхаҡ Игебаев. “Әсәйемә”. Рәми Ғарипов. “Әсәм ҡулдары”	13.02		
48	Йыһат Солтанов. “Кәнәфер сәскәһе”	15.02		
49	Башҡорт халыҡ әкиәте “Бер әсәнең зарыҡҡаны”	20.02		
50	Т.ү.Инша “Әсәкәйем-наҙлы ҡояшым!”	22.02		
Яуҙа еңеп ҡайтығыҙ!				
51	Ҡадир Даян. “Шайморатов генерал”	27.02		
52	Әнүәр Бикчәнтәев. “Бөркөт һауала үлә” Ротаның хөжүмгә әҙерлеге.	29.02		
53	Әнүәр Бикчәнтәев. “Бөркөт һауала	05.03		

	үлә”			
54	“Бөркөт һауала үлә”. Александр Матросовтың батырлығы.	07.03		
55	Кл. тыш уҡыу дәресе. Мәлих Харис “Хат”	12.03		
56	Т.Килмөхәмәтов. “Турайғыр”. Ғәйҙулланың әсирлектә үткән тормошо	14.03		
57,58	Т.Килмөхәмәтов. “Турайғыр”	19.03		
59	Т.Килмөхәмәтов. “Турайғыр” “Ир-егет - донъя тотҡаһы”	21.03		
Тәбиғәт донъяһында…				
60	Гөлфиә Юнысова. “Талы бөгөлөп тора”	02.04		
61	Фәрзәнә Ғөбәйҙуллина. “Умырзая”. Абдулхаҡ Игебаев. “Сыйырсығым”	04.04		
62	Рәшит Назаров. “Офоҡтағы ҡояш”. Сәлмән Яҡупов. “Ҡарабаш турғай”	09.04		
Туғандаш халыҡтар әҙәбиәте				
63	Ғабдулла Тукай. “Шүрәле”. Халыҡ ижады һәм әҙәбиәт.	11.04		
64	Виталий Бианки. “Ҡоторған тейен”	16.04		
65	Ибраһим Йосопов. “Ҡара бүрек хаҡында һүҙ”	18.04		
66	Телмәр үҫтереү. Инша “Иң иҫтә ҡалған әҫәр”	23.04		
67,68	Йыл буйы үтелгәндәрҙе ҡабатлау. Контроль эш.	25.04 30.04		

7 класс

№	*Дәрес темалары*	*Сәғәттәр һаны*	*Үткәреү ваҡыты*		*Иҫкәрмә*
			план буйынса	*фактик*	
	Хәҙерге әҙәбиәт – 4 сәғәт				
1	И.Кинйәбулатов “Ҙур ышаныс һеҙгә, Уҡытыусы!”	1	01.09		
2	Ә.Әминев “Инша”	1	07.09		
3	Р.Ғарипов “Тел”	1	08.09		
4	Р.Ғамзатов “Туған тел”	1	14.09		
	Башҡорт халыҡ ижады- 13 сәғәт				
5	Башҡорт халыҡ ижады тураһында. Йырҙар. “Урал”.	1	15.09		
6	“Эскадрон”, “Азамат”.	1	21.09		
7	“Ҡаһым түрә”,“Любизар”.	1	22.09		
8	Кантондар тураһында йырҙар. “Ҡолой кантон”.	1	28.09		
9	Ҡатын-ҡыҙҙар тураһында йырҙар. “Зөлхизә”, “Ғилмияза”.	1	29.10		
10	Риүәйәт һәм легендалар тураһында. “Ҡуңырбуға”	1	05.10		
11	“Ҡуңырбуға” риүәйәте.	1	06.10		
12	“Буранбай” риүәйәте һәм йыры. Йырҙар тураһында.	1	12.10		
13	Сеңләүҙәр. Сеңләүҙәр тураһында.	1	13.10		
14	“Ерәнсә сәсән менән хан” әкиәте.	1	19.10		
15	*Кл. тыш укыу.* “Зөлхизә”, “Таштуғай” риүәйәттәре.	1	20.10		
16	*Проект эше. “Йырҙарҙа – халкым тарихы”*	1	26.10		
17	*“Халык ижады” бүлеген йомғаклау.*	1	27.10		
	Боронғо әҙәбиәтебеҙ үрнәктәре– 2 сәғәт + 1 сәғ.				
18	“Күрәҙәлек китабы”нан. “Ҡорҡот Ата китабы”нан.	1	09.11		
19	Әхмәт Йүгнәки “Белем хаҡында һөйләйем…”	1	10.11		
20	В.Зефиров “Йәнтүрә хикәйәһе”	1	16.11		
	XIX быуат әҙәбиәте – 4 сәғәт				
21	М.Аҡмулланың тормош юлы, ижады. “Башҡорттарым, уҡыу кәрәк!” шиғыры	1	17.11		

22	“Дуҫлыҡ”, “Нәфсе” шиғырҙары	1	23.11		
23	“Аттың ниһен маҡтайһың”, “Нәсихәттәр” шиғырҙары	1	24.11		
24	“Өлгәр һүҙ” шиғыры. Аҡмулла шиғырҙары тураһында.	1	30.11		
	XX быуат башында әҙәбиәт – 9 сәғәт				
25	М.Ғафуриҙың тормош юлы һәм ижады.	1	01.12		
26	“Үҙем һәм халҡым”, “Мин ҡайҙа?” шиғырҙары	1	07.12		
27	“Гөлдәр баҡсаһында” шиғыры. Шиғыр төҙөлөшө тураһында.	1	08.12		
28	“Һарыҡты кем ашаған?” мәҫәле.	1	14.12		
29	“Һунарсы ҡарт” хикәйәһе.	1	15.12		
30	М.Ғафури ижадын йомғаҡлау. Тест.	1	21.12		
31	Ш.Бабичтың тормош юлы, ижады. “Салауат батыр” шиғыры.	1	22.12		
32	Ш.Бабич. “Зәки – Башҡортостан терәге”, “Ҡурайҡайға”	1	28.12		
33	Ш.Бабич. “Көтәм”. Ш.Бабич шиғырҙары тураһында.	1	11.01		
	Башҡорт совет әҙәбиәтенең формалашыуы – 3 сәғәт +1 кл. тыш уҡыу				
34,35	Д.Юлтый “Тимеркәй фәлсәфәһе”	2	12.01 18.01		
36	Д.Юлтый. “Һандуғасҡа”	1	19.01		
37	*Кл.тыш уҡыу*. Н.Крашенинников “Ҡурайсы йыры”	1	25.01		
	Утыҙынсы йылдар әҙәбиәте – 5 сәғәт + 1 әҙ.теор.				
38	Һ.Дәүләтшинаның тормош юлы, ижады.	1	26.01		
39,40	Һ.Дәүләтшина “Айбикә”	2	01.02 02.02		
41	*Әҙәбиәт теорияһы.* Портрет тураһында төшөнсә.	1	08.02		
42,43	Һ.Дәүләтшина “Һыры һабағы”	2	09.02 15.02		
	Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында башҡорт әҙәбиәте – 2 сәғәт + 2 т.ү				
44	Р.Ниғмәти “Йәмле Ағиҙел буйҙары”	1	16.02		
45	Р.Ниғмәти “Мәскәүгә минең бүләгем”	1	22.02		
46,47	*Т.ү.* Ә.Лотфуллиндың “Көтөү” картинаһы буйынса инша.	2	29.02 01.03		
	Хәҙерге әҙәбиәт – 18 сәғәт + 2 т.ү. + 1 кл тыш уҡыу + 1 конт. эш				
48	М.Кәримдең тормошо, ижады.	1	07.03		

49	М.Кәрим “Айгөл иле”драмаһы	1	14.03		
50,51	Драманың идея-тематик йөкмәткеһе	2	15.03 21.03		
52	Драманың художество үҙенсәлектәре.	1	22.03		
53	*Т.ү. Инша* “Драмала Айгөл Ватанға һәм Әсәгә булған һөйөүҙе нисек аңлай?”	1	04.04		
54	*Ижади проект.* “Айгөл иленә сәйәхәт”.	1	05.04		
55	М.Кәрим “Ап-аҡ мөғжизә”	1	11.04		
56	М.Кәрим ижадын йомғаҡлау. Тест.	1	12.04		
57	М.Шолохов. “Кеше яҙмышы”	1	18.04		
58	Ғ.Хөсәйенов. “Һуңғы тарпан”	1	19.04		
59,60	Я.Хамматов. “Ғәйзулла”	2	25.04 26.04		
61	Р.Өмөтбаевтың тормошо, ижады.	1	02.05		
62,63	Р.Өмөтбаев “Атлы башҡорт”	2	03.05 10.05		
64	Т.ү. Әҫәрҙә ат образының сағылышы.	1	16.05		
65	*Кл.тыш укыу.* Н.Игеҙйәнова “Тәкдир”	1	17.05		
66	“Хәҙерге әҙәбиәт”буйынса *контроль эш.*	1	23.05		
67,68	Йыл буйы үтелгәндәрҙе ҡабатлау	2	24.05		

8 класс

№	**Дәрес темалары**	*Сәғәттәр һаны*	*Үткәреү ваҡыты*	
			План буйынса	*Фактик үтәлеш*
1	Р.Назаров “Башҡорт”, А.Игебаев “Башҡортостан”	1	04.09	
2	Х.Ғиләжев “Башҡорт теле”, Х.Назар “Башҡорт теле”	1	06.09	
3	М.Ямалетдинов “Халҡым хазинаһы”, М.Хөсәйен “Башҡорт теле ғорур яңғырай”	1	11.09	
4-5	В.Распутин “Француз теле дәрестәре”	2	13.09 18.09	

6	Дини әҙәбиәт. Р.Бикбаев “Хәҙистәр”, М.Ямалетдинов “Әл-Фатиха сүрәһе”	1	20.09	
7	Ш.Әминев-Тамъяни “Урал”	1	25.09	
8	Ш.Әминев-Тамъяни “Башҡорт бабаларының тарихы”	1	27.09	
9	Ғ.Ибраһимовтың тормош юлы, ижады.	1	02.10	
10-12	Ғ.Ибраһимов .“Кинйә”	3	04.10 09.10 16.10	
13	Әйтештәр.	1	18.10	
14	Ҡобайырҙар.	1	23.10	
15	М.Кәрим. “Сәсән”	1	25.10	
16	Үтелгәндәр буйынса контроль эш.	1	08.11	
17	Кл. тыш уҡыу. Ж.Кейекбаев . “Туғандар һәм таныштар”	1	13.11	
18	Я.Хамматовтың тормош юлы, ижады	1	15.11	
19-21	Я.Хамматов. “Төньяҡ амурҙары”	3	20.11 22.11 27.11	
22	Проект эше: “Башҡорттар 1812 йылғы Ватан һуғышында” (яҡлау).	1	29.11	
23	Ғ.Хөсәйеновтың тормош юлы, ижады	1	04.12	
24	Ғ.Хөсәйенов “Ете ырыу”	1	06.12	
25	Б.Рафиковтың тормош юлы, ижады.	1	11.12	
26-28	Б.Рафиков “Эйәрләнгән ат”	3	13.12 18.12 20.12	
29	Р.Солтангәрәевтың тормош юлы, ижады. “Осто бөркөт” повесы	1	25.12	
30	Р.Солтангәрәев “Осто бөркөт”	1	27.12	
31	Кем ул Муса Мортазин?	1	10.01	
32	Үтелгәндәр буйынса контроль эш.	1	15.01	
33	Кл. тыш уҡыу. С.Агиш. “Ҡунаҡ һәм намыҫ”	1	17.01	
34	Ғәлимов Сәләм. “Республикам иртәһе”	1	22.01	
35	Ғ.Сәләм “Шоңҡар”.	1	24.01	
36	Б.Бикбайҙың тормош юлы, ижады.	1	29.01	
37-38	“Ҡаһым түрә” драмаһы	2	31.01 05.02	

41	З.Биишеваның тормош юлы, ижады. “Йәшәү - хеҙмәт”	1	07.02	
42-43	З.Биишева. “Һөнәрсе менән Өйрәнсек”	2	12.02 14.02	
44	М.Кәримдең тормош юлы, ижады. “Кайын япрағы тураһында”	1	19.02	
45	М.Кәрим. “Йәшәйһе бар”. “Айһылыуҙың күҙ йәштәре”	1	21.02	
46-47	М.Кәрим “Үлмәҫбай”	2	19.02 21.02	
48-49	Т.ү. Инша. “М.Кәримдең “Үлмәҫбай” поэмаһында халыҡ ижады өлгөләренең сағылышы”	2	26.02 28.02	
50	Кл.тыш укыу. М.Кәрим. “Ярлыҡау”	1	04.03	
51	Р.Ғариповтың тормош юлы, ижады. “Урал йөрәге” хикәйәте.	1	06.03	
52	Р.Ғариповтың “Аманат”, “Уйҙарым” ҡобайырҙары	1	11.03	
53	Р.Бикбаевтың тормош юлы, ижады. “Башҡортостан бында башлана”	1	13.03	
54	Р.Бикбаев. “Йүкәләрҙән һығылып бал тамғанда”, “Дауыл”.	1	18.03	
55	Р.Бикбаев “Йәншишмәбеҙ ошо тупраҡта”	1	20.03	
56	Роберт Паль. “Уралым”	1	1.04	
57	Т.Ғиниәтуллиндың тормош юлы, ижады.	1	03.04	
58	Т.Ғиниәтуллин .“Мәтрүшкә еҫе”	1	08.04	
59	Т.Ғиниәтуллин .“Әсә һәм бала”	1	15.04	
60	Н.Нәжмиҙең тормош юлы, ижады. “Тыуған ил тураһында һүҙ”	1	17.04	
61	Н.Нәжми. “Аҡ шишмә”, “Һинең ниндәй улыңмын мин?”	1	22.04	
62	Ә.Әминевтың тормош юлы, ижады	1	24.04	
63	Ә.Әминев. “Ҡытай-город”	1	29.04	
64	Т.ү. Инша-фекерләү. “Кытай-город” әҫәренән һуң тыуған уйҙар”	1	06.05	
65	Х.Назарҙың тормош юлы, ижады. “Ғәзиз ерем” шиғыры.	1	08.05	
66	Х.Назар “Аҡҡа табыныу”, “Дауа”.	1	13.05	
67	Р.Камалдың тормош юлы, ижады. “Таня-Таңһылыу”	1	15.05	
68	Р.Камал. “Таня-Таңһылыу”	1	20.05	
69	Йыл буйы үтелгәндәрҙе ҡабатлау. Контроль тест.	1	22.05	

9 класс

№	Бүлек исеме/ дәрес темалары	Сәғәттәр һаны	Үткәреү ваҡыты	
			План буйынса	Фактик үтәлеш
1-се бүлек. Башҡорт халыҡ ижады (15 сәғәт)				
1	Художестволы әҙәбиәт – һүҙ сәнғәте.	1	02.09	
2	Әҙәби мираҫ.	1	05.09	
3	Башҡорт халыҡ ижады.	1	06.09	
4	Халыҡ ижадының традицион формалары.	1	09.09	
5	Башҡорт халыҡ эпосы йәки ҡобайырҙар.	1	12.09	
6	“Урал батыр” эпосы.	1	13.09	
7	Әҫәрҙә үлем һәм үлемһеҙлек .	1	16.09	
8	Урал батыр һәм Шүлгән образдары.	1	19.09	
9	Эпостың художество үҙенсәлектәре.	1	20.09	
10	*Т.у.* “Эпоста үлемһеҙлек темаһы”.	1	23.09	
11	*Кл. тыш укыу*. “Аҡбуҙат” эпосы.	1	26.09	
12	*Кл. тыш укыу*. “Аҡбуҙат” эпосының идея-тематик йөкмәткеһе.	1	27.09	
13	“Иҙеүкәй менән Мораҙым” эпосы.	1	30.09	
14	Эпостың идея-тематик йөкмәткеһе. *Контроль эш* . “Башҡорт халыҡ ижады”.	1	03.10	
2-се бүлек. Ауыҙ-тел әҙәбиәте (10 сәғәт)				
16	XIV-XVI быуаттар йырауҙары. Һабрау йырау.	1	04.10	
17	Асан Ҡайғы, Ҡаҙтуған, Шалғыйыз йырауҙар.	1	07.10	
18	XVI-XVIII быуаттар сәсәндәре. Ҡобағош сәсән.	1	10.10	
19	Ҡарас, Байыҡ-Айҙар сәсәндәр.	1	14.10	
20	Мәхмүт, Ерәнсә сәсәндәр.	1	17.10	
21	Салауат Юлаевтың тормошо, яу юлдары.	1	18.10	
22	С.Юлаев – шағир, сәсән, импровизатор.	1	21.10	
23	С.Юлаевтың лирик шиғырҙары.	1	24.10	
24	“Бүгәсәүгә ҡушылып, ир-батырға ҡуш булып...”	1	25.10	
25	Проект эше. “Халыҡ ижадында һәм әҙәбиәттә Салауат Юлаев образы”	1	28.10	
3-сө бүлек. Боронғо һәм урта быуаттарҙағы ҡулъяҙма әҙәбиәт(10 сәғәт)				

26	Боронғо һәм урта быуаттарҙағы ҡулъяҙма әҙәбиәт.	1	07.11	
27	Ҡол Ғәли. “Йософ вә Зөләйха”	1	07.11	
28	Дастанлыҡ традициялары. Ҡотб. “Хөсрәү вә Ширин”	1	08.11	
29	Хөсәм Кәтиб. “Жөмжөмә солтан”; Сәйф Сараи. “Гөлстан бит-төрки”	1	11.11	
30	XVI-XVIII быуаттар ҡулъяҙма шиғриәте.	1	14.11	
31	XVI-XVIII быуаттар прозаһы. “Ҹуңғы һартай”	1	15.11	
32	Шәжәрәләр.	1	18.11	
33	Тауарихтар һәм тарихнамәләр. Т.Ялсығолов ижады.	1	21.11	
34	Эпистоляр публицистика.	1	22.11	
35	“Боронғо һәм урта быуаттарҙағы ҡулъяҙма әҙәбиәт” темаһын йомғаҡлау. Тест.	1	25.11	
	XIX б Башҡортостанда яҙма һәм баҫма әҙәбиәт (25 сәғәт)			
36	XIX быуаттың I яртыһында ижтимағи тормош һәм мәҙәни хәрәкәт.	1	28.11	
37	Суфыйсылыҡ. Суфый шағирҙар.	1	29.11	
38,39	“Ҡуҙыйкүрпәс менән Маянһылыу” ҡиссаһы.	2	02.12 05.12	
40,41	“Зөһрә менән Алдар” ҡиссаһы	2	06.12 09.12	
42	Баһауи.“Буҙйегет” дастаны	1	12.12	
43	XIX быуаттың II яртыһында ижтимағи тормош, мәҙәни һәм әҙәбиәт.	1	13.12	
44	Башҡортостан һәм рус яҙыусылары.	1	16.12	
45	М.Аҡмулланың тормошо һәм ижады. Аҡмулла – мәғрифәтсе.	1	19.12	
46	Аҡмулла шиғырҙарында социаль мотивтар.	1	20.12	
47	Аҡмулла шиғриәтенең поэтик үҙенсәлектәре.	1	23.12	
48	*Т.ү. Инша.* “Аҡмулла – яҡтылыҡ йырсыһы”.	1	26.12	
50	М.Өмөтбаевтың тормошо, йәмәғәт эшмәкәрлеге.	1	27.12	
51	М.Өмөтбаевтың ғилми-ағартыу эшмәкәрлеге.	1		
52	М.Өмөтбаевтың әҙәби эшмәкәрлеге.	1		
53	М.Өмөтбаевтың публицистикаһы, тәржемәләре.	1		
54	Р.Фәхретдиндең тормошо, ижады.	1		
55	Р.Фәхретдиндең ғилми-ағартыу эшмәкәрлеге.	1		
56	Р.Фәхретдиндең проза әҫәрҙәре.	1		
57	“Аҫар” китаптар серияһы.	1		
58	“Сәлимә” повесы.	1		
59	Р.Фәхретдин ижадының әһәмиәте.	1		

60	“XIX быуат әҙәбиәте”темаһын йомғаҡлау. Контроль тест.	1		
4-се бүлек. XX быуат башы әҙәбиәте (38 сәғәт)				
61	XX быуат башы әҙәбиәте.	1		
62	Сафуан Яҡшығоловтың тормош юлы, ижады.	1		
63	С.Яҡшығоловтың әҙәби эшмәкәрлеге.	1		
64	Закир Һаҙиҙың тормош юлы, әҙәби ижады.	1		
65	З.Һаҙи. “Яңы әсхәбе кәһәф”	1		
66	З.Һаҙи. “Йыһанша хәҙрәт”	1		
67	Ф.Сөләймәновтың тормошо, әҙәби эшмәкәрлеге.	1		
68	“Тимербай ҡурайсы” хикәйәһе.	1		
69	Ф.Сөләймәновтың ғилми эшмәкәрлеге.	1		
70	*Т.ү. “*Ә.В.Туғандың көрәштәше, фекерҙәше”.	1		
71	*Кл. тыш уҡыу*. Ә.В.Туған “Хәтирәләр”.	1		
72	М.Ғафуриҙың тормош юлы, ижады	1		
73	М.Ғафуриҙың башланғыс осор ижады.	1		
74	М.Ғафуриҙың 1905-1907 йылдарҙағы ижады.	1		
75	М.Ғафуриҙың революцияға тиклемге прозаһы.	1		
76	М.Ғафуриҙың мәсәлдәре.	1		
77	Ҡара реакция йылдарындағы ижады.	1		
78,79	*Кл. тыш уҡыу.* М.Ғафури “Ҡара йөҙҙәр”.	2		
80	М.Ғафури “Шағирҙың алтын приискыһында”.	1		
81	Әҫәрҙең идея-тематик йөкмәткеһе.	1		
82,83	*Т.ү. Инша.“*Әҫәрҙә хеҙмәтсән халыҡ образы”.	1		
84	М.Ғафури ижадының башҡорт әҙәбиәте үҫешендәге әһәмиәте. М.Ғафури ижады буйынса тест.	1		

86	*Әҙәбиәт теорияһы*. Художество методы. Реализм һәм тәнҡитле реализм.	1		
87	Ш.Бабичтың тормош һәм ижад юлы.	1		
88	1914-1916 йылдарҙағы ижады.	1		
89	Ш.Бабич – сатирик.	1		
90	“Ғазазил” поэмаһы.	1		
91	Февраль революцияһынан һуңғы поэзияһы.	1		
92	Бабич- шиғыр оҫтаһы.	1		
93	*Т.ү.* Бабичҡа хат.	1		
94	“XX быуат башы әҙәбиәте” темаһын йомғаҡлау. Контроль тест.	1		
95,96	*Кл. тыш укыу.* М.Буранғолов. Һайланма әҫәрҙәр.	2		
97-102	Йыл буйы үтелгәндәрҙе ҡабатлау.	5		